

Kandidatnummer: 1619

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora
Institutt for barnehagelærer utdanning – bachelor oppgave

Studieprogram: BBLBAC

Fag: barns utvikling, lek og læring

Kandidat nummer: 1619

Tittel: inkludering av flerspråklige barn i barnehagen

Antall ord: 7915

Problemstilling: Hvordan flerspråklige barn blir inkludert i barnehagen

- Hva gjør barnehagene for å inkludere flerspråklige barn?
- Hvordan jobber barnehagene med foreldrene for å inkludere et flerspråklig barn?

Stavanger

5. Januar 2024

Sammendrag

Problemstillingen for denne bacheloroppgaven er: hvordan flerspråklige barn blir inkludert i barnehagen og problemstillingen undersøkes videre i to forskningsspørsmål. For å besvare denne problemstillingen har jeg brukt kvalitativt forskningsintervju som metode, og det ble intervjuet tre pedagogiske ledere fra forskjellige barnehager. De to forskningsspørsmålene lyder som følger: hva gjør barnehagen for å inkludere flerspråklige barn? Og hvordan jobber barnehagene med foreldrene for å inkludere et flerspråklig barn?

Informantene forteller om viktigheten av foreldresamarbeid, og for at samarbeidet skal fungere slik det skal, blir det ofte brukt tolk i barnehagene. Vi ser en økning av antall personer i Norge med flyktningbakgrunn og minoritetsspråklige barn i barnehagen. Her må man være oppmerksom på at minoritetsspråklighet kan være en form for flerspråklighet. Dette er tall som blir presentert innledningsvis. Forskning viser at det finnes flere typer for flerspråklighet: flerspråklighet, samtidig flerspråklighet og stegvis flerspråklighet og det har kommet frem at flerspråklige barn bruker kommunikasjonsstrategier for å komme i ny lek. Hos informantene blir det lagt vekt på inkludering av flerspråklige barn og foreldre i barnehagen og at man må gjøre kultur og inkludering av flerspråklige barn til en naturlig del i hverdagen, og ikke bare på diverse markeringer. For et flerspråklig barn som ikke mestrer norskspråket, vil det oppleves utfordrende å kommunisere hva det føler verbalt. Da er bruk av rolig og sakte musikk en måte for barnet å vise hva det føler, uten å bruke språket.

Forrord

Jeg ønsker å gi en takk til engasjerte informanter som takket ja til å delta i mitt prosjekt, og som satte av tid til å være med på intervju. Jeg vil også takke veilederen min Catharina Petronella Johanna van Trijp for gode råd og tips underveis i skriveprosessen. Jeg vil takke skribenten min som sa seg villig til å være skribent, og for gode notater fra intervjuene.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forrord	3
Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Oppgavens oppbygning	7
2.0 Teori	7
2.1 Flerspråklighet	7
2.2 Inkludering.....	8
2.3 Foreldresamarbeid.....	9
3.0 Metode	11
3.1 Valg av informanter	11
3.2 Kvalitativt forskningsintervju	12
3.3 Analyse	12
3.4 Forskningsetiske hensyn	13
3.5 Pålitelighet og feilkilder	13
4.0 Empiri	15
4.1 Viktige elementer for å bidra til inkludering av flerspråklige barn i barnehagen	15
4.2 «Brukt sang til å uttrykke følelser»	16
4.3 Konsekvenser for et flerspråklig barn som ikke blir inkludert	17
4.4 Hvordan foreldresamarbeid brukes for å skape inkludering av flerspråklige barn	17
4.5 Eventuelle avtaler angående markeringer.....	18
5.0 Drøfting	19
5.1 Viktigheten av foreldresamarbeid	20
5.2 Musikk i barnehagen	20
5.3 Foreldresamarbeid og tolk.....	22
6.0 Konklusjon	23
7.0 Litteraturliste	25
8.0 Vedlegg 1: Intervjuguide	28

Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Inkludering av flerspråklige barn er veldig aktuelt nå for tiden, med tanke på krigen i Ukraina, og barn som skal begynne i ny barnehage med et nytt og fremmed språk. Forskning viser at ved inngangen til 2023 var det bosatt 280 000 personer med flyktningbakgrunn i Norge. De fleste nyankomne flyktninger var ukrainere. (Statistisk Sentralbyrå, hentet 29.10.23). Noe som vil si at de kommer til et helt nytt land, hvor de ikke kan språket. Rammeplanen fastslår at *«Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta.»* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8)

Tidligere presentert er antall personer med flyktningbakgrunn som er bosatt i Norge, i begynnelsen av 2023. Udir.no viser at det var i overkant av 53 600 minoritetsspråklige barn i barnehagen i 2022. Det er over 1300 flere enn i 2021 (Udir.no, 2022, s. 16). Man må være oppmerksom på at disse tallene handler om minoritetsspråklige barn, som kan være et eksempel på flerspråklighet. Det finnes flere typer flerspråklighet, og disse beskrives i teorikapittelet. Dermed er det også utviklet nye hjelpemidler for ansatte i barnehagen. Hjelpemidlene skal være til hjelp og støtte for personalet, men også til å hjelpe barnet med å lære norsk og være en slags trygghet for barn og voksen. Et eksempel på denne type hjelpemiddel, er noe som heter ASK. ASK står for alternativ og supplerende kommunikasjon, og de som har behov for ASK er barn, unge og voksne som må bruke andre kommunikasjonsmidler enn direkte tale med andre (Statped.no, funnet 04.12.2023). Barnehageloven har en egen paragraf om ASK, §39 som sier at *«Barn som helt eller delvis mangler funksjoneltale og har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon, skal få bruke egnede kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmidler i barnehagen.»* og den henviser til §31, som handler om rett til spesialpedagogisk hjelp. I §31 står det blant annet at *«Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Dette gjelder uavhengig av om de går i barnehage.»* (Barnehageloven, 2005, § 31 og 39)

Barnehageloven har også mål som omhandler foreldresamarbeid. I Barnehagelovens (2005) paragraf §1 blir det presisert at *«barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet*

ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehageloven, 2005, §1). I samme paragraf fremhever Barnehageloven at barnehagen skal *«...bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap»* (Barnehageloven, 2005, §1). I tråd med Barnehageloven, skriver Zachrisen (2015, s. 59) at utvikling av sosiale bånd mellom barna handler ikke bare om hvor mange leksituasjoner barnet deltar i, men kvaliteten på leken.

Hun nevner to strategier barn bruker for å delta i lek; non-verbal og verbal kommunikasjon og hvordan strategiene spiller inn på det flerspråklige barnets vei inn i ny lek. Når et barn med annet morsmål enn norsk søker seg til en lek som allerede er igangsatt, virker det å bruke non-verbal kommunikasjon. Altså at barnet setter seg i nærheten av de som leker og starter sin egen lek/parallelek (Zachrisen, 2015, s. 61-62). Et barn med et annet morsmål enn norsk kan også ta i bruk verbal kommunikasjon når de ønsker å delta i en lek som allerede er i gang. Slik tradisjon har også en risiko for barnet, at det kan bli avvist fra de lekende barna. Et eksempel på det er at barnet kan ivrig si at det er med på leken, uten å få særlig respons på henvendelsen (Zachrisen, 2015, s. 62). Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) skriver i tråd med Zachrisen (2015) at *«Personalet skal anerkjenne og respondere på barnas ulike verbale og non-verbale uttrykk og støtte deres språkutvikling.»* (s. 23)

Tidligere har vi fått se hva Barnehagelovens §1 sier om foreldresamarbeid, og hvilke to strategier Zachrisen (2015, s. 61-62) nevner at barna bruker for å delta i lek. Rammeplanen har et mål om å fremme kommunikasjon og språk, og samarbeidet mellom hjem og barnehage. Rammeplanen for barnehagen fastslår at *«Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling.»* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Den sier også at *«Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene.»* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29)

Med bakgrunn av relevant forskning og paragrafer fra barnehageloven som blir presentert i innledningen, ønsker jeg å forske videre på problemstillingen:

Hvordan flerspråklige barn blir inkludert i barnehagen

Ut fra problemstillingen og bakgrunn for valg av tema, har jeg kommet frem til to forskningsspørsmål:

1. Hva gjør barnehagene for å inkludere flerspråklige barn?
2. Hvordan jobber barnehagene med foreldrene for å inkludere et flerspråklig barn

1.2 Oppgavens oppbygning

I oppgaven vil begrepene flerspråklighet, inkludering og foreldresamarbeid bli trukket fram og drøftet i lys av teori. Hele oppgaven består av 6 hovedkapitler. I teorikapittelet vil begreper som flerspråklighet, inkludering og foreldresamarbeid bli belyst, da disse er relevant til min problemstilling og forskningsspørsmål. Etterfulgt kommer et metodekapittel, der jeg beskriver hvordan jeg har hentet inn data og analysert data. Resultatene jeg har funnet blir presentert i et empirikapittel og blir drøftet i et drøftingskapittel. Til slutt kommer et avslutningskapittel hvor jeg trekker frem de viktigste punktene av oppgaven.

Vedlagt ligger også intervjuguide.

2.0 Teori

2.1 Flerspråklighet

Forskning viser at det er mange fagbegreper man må sette seg inn i når det gjelder å vokse opp med mer enn ett språk (Høigård, 2019, s. 139). Det finnes ulike typer flerspråklighet. Høigård presenterer tre av disse. Flerspråklighet, samtidig flerspråklighet og stegvis flerspråklighet. Flerspråklighet vil si når en person bruker mer enn et språk i ulike situasjoner. Flerspråklighet kan også være da barn er i utviklingen av å lære et nytt språk, og kan bruke språket i hverdagen (Høigård, 2019, s. 140). Sandvik skriver at svakt språkmiljø er uheldig, og en praksis som kan slå negativt ut, slik at de barna som trenger det mest får de dårligste tilbudene (Sandvik, 2021, s. 14). Barn lærer å kommunisere hjemme, og de lærer hjemme språket eller språkene som er i deres hjemme kultur (Sandvik, 2021, s. 24). Informasjon om barnets styrker og familiens språkpraksiser ved å spørre foreldrene, eller å observere det i levere/hentesituasjoner i barnehagen (Sandvik, 2021, s. 25).

Samtidig flerspråklighet er hvis et barn møter mer enn et språk i spedbarnsalderen. Vi kaller det samtidig eller simultan flerspråklighet (Høigård, 2019). I følge Høigård er det vanligst at foreldrene bruker hvert sitt språk til barnet. Da må barnet bli trespråklig for å fungere i samfunnet (s. 141).

Stegvis flerspråklighet betyr når et barn har lært seg et språk etter det har lært seg førstespråket. Denne formen for flerspråklighet er svært vanlig for mange i Norge, og ofte noe som skjer når barnet har begynt i barnehagen og hørt mange forskjellige språk (Høigård, 2019, s. 141).

Rammeplanen har et mål om at barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk, og sier at «*Personalet skal bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige kompetanse.*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 24). Innledningsvis ble det presentert fra rammeplanen om ansvaret personalet har rundt å anerkjenne og respondere til barnet, uansett verbale og non-verbale uttrykk.

2.2 Inkludering

Begrepet inkludering kan brukes i mange sammenhenger. Inkludering av mennesker med ulike funksjonsnedsettelse og inkludering av flerspråklige og kulturelle minoriteter (Morken, 2016 s. 165). Inkludering handler om en tanke rundt at alle skal være med.

Morken kommer også med eksempler på hva inkludering kan være. Han nevner blant annet å bryte ned skiller mellom mennesker, å ha relasjoner preget av gjensidig forståelse, likeverdig deltakelse og oppleve en følelse av respekt og fellesskap på tvers av ulikhet. Ifølge Morken er Inkludering er både en politisk og pedagogisk oppgave (Morken, 2016, s. 165).

Personalets kunnskaper og holdninger er viktige for å tilrettelegge barnehagen til å bli et inkluderende miljø for barna. Barnehagen skal passe til alle barn (Moe & Valseth 2014, s. 353). I barnehagehverdagen handler inkludering om at alle barn skal ha mulighet til å fremstå som interessante lekekamerater (s. 353). Det skal være trygt og godt for alle barn i barnehagen (s. 355). Ifølge Moe & Valseth (2014) må et inkluderende fellesskap baseres på gjensidighet, altså at alle skal tilpasse seg hverandre. Alle barna er likeverdige deltakere, med oppgaver, plikter og ulike følelser som glede og sorg. Et stort ønske blant foreldre er selvfølgelig at barnet deres skal ha det best mulig og få det beste tilbudet, noe personalet har forståelse for i en inkluderende barnehage (s. 356).

Sandvik (2021) skriver om et inkluderende språkmiljø i barnehagen. Hun trekker frem at et støttende og respektfullt foreldresamarbeid gir personalet viktig informasjon de trenger å

vite om et barn, for å følge opp barnet og bidra til et rikt og inkluderende språkmiljø (s. 24). Ifølge Sandvik bør personalet ha kjennskap til utviklingen av barnet, barnets tidligere erfaringer og interesser. Med denne kunnskapen kan personalet bygge videre på det barnet kan fra før, i motsetning til å se etter hva barnet ikke kan og ha et mangelperspektiv. Hvordan hjemme kulturen er hos barnet spiller også en stor rolle inn på språkmiljøet. Blir barnet lest for, sunget for, fortalt historier til og foreldrene er med på utforskningen av språket, vil dette berike barnets språklige erfaringer. Barn som opplever disse eksemplene, har et stort forsprang i barnehagen (s. 25). Forskning viser også at når barnehage gruppa skal jobbe med en fortelling, så må den pedagogiske lederen sette seg inn i hvordan barn fra ulike miljøer, i dette tilfelle flerspråklige barn, møter fortellingen (Sandvik & Valvatne, 2007, s. 158).

I tråd med hva Sandvik (2021, s. 25) sier om et inkluderende språkmiljø, skriver Sandvik & Valvatne (2007) at barn møter ulike typer sjangre sammen med voksne og barn. Når barnet blir lest for, sunget for, og fortalt eventyr av en voksen, begynner det å lære at det finnes ulike tekster og sjanger innenfor barnets egen kultur, hvor vitser, gåter, ellinger og sangleker blir nevnt som eksempler (s. 156). Sandvik & Valvante skriver også at når barna forteller vitser til hverandre, gir det mulighet for en felles fortellerglede, og at barna gjerne inkluderer hverandre i å fortelle vitser (2007, s. 160)

Ifølge Sandvik & Valvatne (2007) forteller barnet et hendelsesforløp når det sier noe om hva det skal i dag eller noe et barn har opplevd. Noe som er et eksempel på dagligdagse hendelser barnet kan fortelle i løpet av en dag i barnehagen.

2.3 Foreldresamarbeid

Et tett samarbeid med foreldrene er viktig. For barnet vil samarbeidet mellom foreldre og barnehage spille en rolle for helheten og overgangene, ifølge Drugli & Onsøien (2010). Hvordan barnet utvikler seg i tiden det tilbringer i barnehagen, er i stor grad knyttet til foreldrenes trivsel og tillitt til barnehagen. Det sees på som grunnleggende at personalet og foreldre samarbeider på en måte som gjør at hjem og barnehage fremmer barns trivsel og læring (s.11). I tråd med Drugli & Onsøien, skriver Rammeplanen at «Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen alltid skal ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Forskning viser at foreldrene er opptatt av at barna deres skal trives i barnehagen. For at foreldresamarbeidet skal flyte godt, må det være en åpenhet blant personal og foreldre, for at foreldrene kan gi informasjon videre til personalet som de må vite. Da kan også personalet gi viktig informasjon til foreldrene om deres barn. Å jobbe med tillit og trygghet er sentralt i foreldresamarbeidet. Da tør begge partene være mer direkte i kommunikasjonen (Glaser, 2018, s. 77).

Glaser skriver noe om å gjøre foreldrenes kompetanse gyldig i barnehagen. I en hektisk barnehagehverdag, kan det være utfordrende å involvere alle foreldre i barnehagens arbeid. Foreldrene er forskjellige. Noen kommuniserer lett med personalet i barnehagen, barna og andre foreldre, mens andre trenger med tid til å finne sin plass. Dette gjelder også i garderobesituasjon, hvor noen foreldre forlater barnehagen raskt, mens andre kan følge barnet inn i lek og samspill med andre barn (Glaser, 2018, s. 119).

Glaser viser til Bourdieu sin forskning om sosial og kulturell kapital. Sosial kapital blir definert som en ressurs koblet til en aktørs sosiale relasjoner, og deltaker i en sosial gruppe (Holm, 2011, s. 89). En familie som akkurat har flyttet til et nytt sted eller ikke bodd lenge i Norge, kan oppleves å ha liten sosial kapital, og er mye for seg selv i begynnelsen. Har ikke familien kjennskap til norsk barnehage, vil det være vanskelig for foreldrene å vite hva som forventes av deltakelse og initiativ, og hvordan den pedagogiske virksomheten fungerer. (Glaser, 2018, s. 120). Glaser poengterer at barnehagens ansatte ikke alltid er like tydelige på forventningene til foreldre, og hva de kan tilby barn og foreldre. Hun sier også at personalets refleksjon rundt formidling av informasjon er viktig, for å videreutvikle foreldresamarbeidet og arbeidet i barnehagen (Glaser, 2018, s. 120)

Rammeplanen fastslår at «*Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene*» (Kunnskapsdepartementet, 2017), og utdyper dette med at «*Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål* (s. 29). I Barnehageloven (§ 4) er det et eget mål som omhandler foreldreråd og samarbeidsutvalg. I målet står det at «*For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg. Foreldrerådet består av foreldrene til*

alle barna, samarbeidsutvalget består av foreldre og ansatte i barnehagen»

(Barnehageloven, 2006, §4)

3.0 Metode

Dalland (2020) beskriver metode som et redskap og noe vi trenger for å finne informasjon om undersøkelsen vår (s. 54). Det er viktig å finne en metode som er med på å bidra til at du får utdype deg i undersøkelsen og få svar på eventuell problemstilling. Videre i dette kapitlet vil jeg gå nærmere inn på valg av informanter, kvalitativt forskningsintervju, analyse, forskningsetiske hensyn og pålitelighet og feilkilder.

3.1 Valg av informanter

For å finne informanter, måtte jeg først velge hvilken yrkesgruppe jeg ønsket å ha fokuset på. Jeg stod mellom assistenter, barnehagelærer og pedagogiske ledere. Til slutt falt valget på pedagogiske ledere, for det var den yrkesgruppa jeg følte det var mest relevant for min problemstilling med tanke på deres svar og relevans for min problemstilling. Jeg valgte å intervju tre pedagogiske ledere fra hver sin barnehage, med erfaring innen yrket for å se om de ulike informantene svarte noe likt eller ulikt på spørsmålene, og deres tanker om temaet mitt for oppgaven.

Fremgangsmåten for å finne informanter var at jeg ringte til styrer i forskjellige barnehager, presenterte meg selv og prosjektet mitt og lurte på hen trodde dette kunne være interessant. De fleste jeg ringte til, ønsket at jeg skulle sende e-post med generell informasjon om prosjektet, også skulle hen sende det videre til relevante pedagoger, og de skulle ta kontakt med meg ved interesse. Etter en stund uten noe særlig tilbakemelding, besøkte jeg noen barnehager selv, etter råd fra veilederen min. Besøket gikk til tre barnehager, hvor de jeg snakket med ga uttrykk for at det virket som et spennende tema. Jeg fikk beskjed fra styrer i en barnehage om at det var meldt interesse for å delta. Da tok jeg selv kontakt med personen og vi avtalte tid for intervju. Samme var det med de to andre informantene. Jeg fikk beskjed fra styrer, med kontaktinformasjon til den som hadde meldt interesse og vi avtalte tid for intervju. Til slutt sto jeg igjen med tre informanter.

Informantene som deltok var utdannende pedagogiske ledere, med mellom 18-24 års ansiennitet og erfaring med enten alle barnegrupper og de eldste barna i barnehagen.

3.2 Kvalitativt forskningsintervju

Målet til et kvalitativt forskningsintervju er å forstå verden fra intervjupersonen sin side. Dette skjer i en samtale mellom to personer som snakker om et tema som opptar dem begge. Forskningsintervjuet utfordrer forskerens samtaleferdighet, og den krever at vi er forberedt til intervjuet, og lydhøre ovenfor intervjupersonen. (Dalland, 2020, s.68). Jeg valgte å ha kvalitativt forskningsintervju i denne oppgaven, for gjennom intervju kan jeg forske på informantenes tanker og erfaringer rundt min problemstilling.

Forskning viser at for at intervjueren skal være sikker på å få med seg hovedpoengene til informanten under et intervju, så er det viktig å høre godt med på det som blir sagt. (Dalland, 2020, s. 72). Denne teorien er også grunnen til at jeg hadde med meg en skribent på intervjuet, for at jeg kunne fokusere helt på informantene. Skribenten var en person jeg kjente fra før og bruken av skribent på intervjuene var noe informantene ble informert om på forhånd. Intervjuet ble delt opp i temaer som var relevant for min problemstilling, og gikk inn på hva de pedagogiske lederne la i begrepet inkludering, inkludering av flerspråklige barn og bruk av foreldresamarbeid. For å skape en relasjon til informanten og gi en rolig start på intervjuet, startet det med at jeg hadde en kort presentasjon av meg selv og valgt tema, hvor jeg snakket rundt hvorfor akkurat dette temaet ble valgt. Intervjuguiden ligger vedlagt på slutten av oppgaven.

3.3 Analyse

Etter gjennomførte intervju, er det på tide med analyse. En analyse er ifølge Dalland (2020) en måte for oss å finne ut hva intervjuet har å fortelle. Det er viktig å få frem innholdet i analysen på en mest mulig faglig måte, og grunnlaget for analysen dannes allerede i intervjuguiden (Dallan, 2020, s. 94). I en analyse er det to typer forskningsmetoder: induktiv og deduktiv tilnærming. Da jeg skulle analyse intervjuene, brukte jeg en induktiv tilnærming. Altså at jeg brukte svarene til informantene i empirikapittelet, til å finne relevant forskning (Nilsen, 2020). I tråd med Nilsen, skriver også Tjora (2018, s. 14) at kvalitative studier har en induktiv tilnærming. Da alle intervjuene var gjennomført, begynte jeg å se etter forskning

som passet til det informantene hadde sagt. Jeg satte forskningen sammen og bygget det på utsagn fra informantene.

Ifølge Nilsen (2020) er en deduktiv tilnærming når man har klar en teori, og går tilbake til en empiri. Tjora (2018, s. 14) sier at i en deduktiv tilnærming utvikles generelle sammenhenger ut fra observasjoner man har gjort, og slutter med å forklare enkelthendelser.

Da jeg skulle lage spørsmål til intervjuguiden, passet jeg på at spørsmålene bidro til å svare på min problemstilling (Dallan, 2020, s. 94) og at det ble stilt åpne spørsmål slik at informantene fikk mulighet til å utdype svarene sine. Da alle tre intervjuene var gjennomført, leste jeg gjennom svarene til informantene og undersøkte hva som var felles i svarene deres. For å undersøke på best mulig måte, gikk jeg nøye gjennom intervjuguiden med svar, og skrev ned de hovedpoengene som gikk mest igjen hos informantene. Hovedpoengene til informantene ble grunnlaget for videre drøfting i oppgaven.

3.4 Forskningsetiske hensyn

I et forskningsprosjekt som dette, er det visse hensyn jeg må ta hensyn til. Jeg har taushetsplikt, informantene og barnehager skal være anonyme og informantene som deltar skal ha fått den informasjonen de trenger, for å føle interesse for å delta (Dalland, 2020, s. 172-175). Taushetsplikten gjelder selvfølgelig skribenten også (s. 85), noe hen ble informert om på forhånd. For å opprettholde personvernet til informant og barnehage, har informant fått navnet «hen» og barnehagene nevnes ikke med noe navn. Informantene blir presentert som informant 1, informant 2 og informant 3, for å opprettholde deres anonymitet. Skribenten er også blitt anonymisert, enten i bruk av «hen» eller «skribent».

Det ble også i forkant av intervjuet sendt ut et samtykkeskjema til informantene, for at de skulle kunne lese gjennom dette og få mer informasjon om prosjektet, og deres rettigheter; for eksempel at det er mulig å trekke seg når som helst fra intervjuet, uten å gi intervjueren noe grunn for det, og hvordan råmaterialet ble oppbevart i etterkant av intervjuene.

3.5 Pålitelighet og feilkilder

Da jeg skulle finne relevant forskning til å besvare problemstillingen min, søkte jeg etter litteratur som var relevant for problemstillingen. For å opprettholde troverdigheten, brukte

jeg derfor en nettside som er støttet opp av Universitetet i Stavanger: Oria.no. Inne på Oria.no skrev jeg inn relevante søkeord for min problemstilling, og ønsket å finne pensum knyttet opp til stikkordene. På denne måten er jeg som skriver av oppgaven sikker på at teorien er troverdig, og unngår derfor feilkilder. Eventuelle nettsider/artikler er også blitt brukt med tanke på feilkilder, at det som sto var relevant og at forfatteren hadde relevant utdanning innenfor temaet.

Informantene er fra barnehager jeg ikke har noe forhold til. Dette er for å holde meg så objektiv som mulig, at jeg skal ha «blanke ark» til dem, og de til meg.

For å besvare en undersøkelse er det mange valg som må tas. Etter gjennomført undersøkelse må resultatet tenkes gjennom. Svarer resultatet på problemstillingen? Er resultatet holdbart og hvor godt er spørsmålet besvart? (Dalland, 2020, s. 58). Det er viktig å føle at dataen eller informasjonen du har samlet inn, er til å stole på, at det er pålitelig.

Ifølge Dalland (2020, s. 63) må pålitelig data, også være innhentet på en pålitelig måte. At det er informasjon/data som ikke har unøyaktigheter i seg. I et intervju er det en fare for feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen. Med bruk av skribent kan problemstillingen «har informant og skribent oppfattet svaret likt?» oppstå, og skjønner intervjueren hva skribenten har skrevet? Dette er tanker og vurderinger jeg har hatt med meg under prosessen, og da jeg skulle analysere intervjuene. Det var viktig for meg at det ikke skulle oppstå noen misforståelser i kommunikasjonen mellom meg og min skribent. Dersom skribenten hadde noen spørsmål underveis i intervjuene, var det åpent for at hen kunne stille disse, for å unngå eventuelle misforståelser.

Hva jeg har gjort for å se om jeg har forstått notatene til skribenten: for å ha hvert intervju ferskt i minnet, sjekket jeg gjennom notatene til hvert intervju, rett etter de var gjennomført. Jeg leste også gjennom notatene for å ta bort eventuelle muntlige tilleggs ord som «sånn» og «liksom», som ifølge Dalland (2020) er for å gi teksten en mer skriftlig form (s. 96).

Informanten kan misforstå spørsmålet, og svarer på en måte som ikke gir helt svar på spørsmålet som egentlig blir stilt. Klarer intervjueren å fange opp dette, og rette opp i det? Hvis jeg som intervjuer følte at en informant ikke svarte helt på spørsmålet som ble stilt, ble informanten spurt hen kunne gi noen eksempler, for å understreke hva informanten mente.

Og hvis en av informantene var usikre på hva spørsmålet var, så ble spørsmålet lest en gang til.

4.0 Empiri

Nå skal jeg presentere mine funn. Denne delen blir delt inn i fem deler, hvor første er hva de pedagogiske lederne mener er viktig for å inkludere flerspråklige barn i barnehagen, andre handler om bruk av sang i barnehagen, del tre handler om hva konsekvensene kan bli for et barn som ikke blir inkludert, fjerde delen handler om hvordan foreldresamarbeid blir brukt i informantenes barnehage til å inkludere flerspråklige barn, etterfulgt av en tilleggsdel: om barnehagen til informantene har noen avtaler rundt diverse markeringer i barnehagen.

4.1 Viktige elementer for å bidra til inkludering av flerspråklige barn i barnehagen

Informant 1 svarte at «det er viktig å anerkjenne at de har en annen kultur, og ikke bare tenke kultur på FN-dagen, men gjøre det til en naturlig del av hverdagen.» Informant 1 og informant 3 snakket om å løfte fram at det finnes forskjellige språk i verden, og ulike måter man kan fremheve det på. Eksempel som ble nevnt av informantene var å lage mat fra ulike land som blir representert i barnehagen, for å gi barnet en tilhørighet til matretten og gi barna en estetisk opplevelse. Det ble også løftet fram av informant 1, med bruk av gjenstander, at det ikke trengs å kjøpe nytt materiale, men heller bruke noe som barna finner. Eksempelvis kan en pinne/andre gjenstander bli brukt til noe som representerer gjenstand de bruker hjemme eller i sin kultur. Informant 2 nevner viktigheten av å tenke at når barn og foreldre kommer til barnehagen, så er alt nytt for dem. Hen tilføyer også at man må vise respekt for det de kommer med og hva de er vant med fra der de kommer fra. Alle tre informantene påpeker at for at et flerspråklig barn skal bli inkludert i gruppa, er det viktig at barnet har mulighet til å vise hva det ønsker, på lik linje med de andre barna. Informant 1 svarte «vi kommuniserer 80% med kroppsspråk og 20% med språk» og at «vi må bruke kroppen som et verktøy, for å vise og kommunisere». Avslutningsvis la informant 1 til at vi må bruke kroppen til kommunikasjon «istedenfor å gjette hva barnet mener eller la være å prøve å forstå barnet». Sang, konkrete og bildekort (ASK) er gjentakende hjelpemidler som går igjen hos informantene.

I neste kapittel forteller informant 1 om en opplevelse til en av informantene, som innebærer å inkludere et flerspråklig barn med bruk av sang. Som en slags innledning til opplevelsen, sa hen at «det vil være forskjell på hva flerspråklige barn trenger. Mange har ulike opplevelser, noen gode og noen vonde. Noen barn kan ha opplevd å bo i flyktningleir og ha andre erfaringer tidlig i livet.»

4.2 «Brukt sang til å uttrykke følelser»

Alle tre informantene var innom at det i deres barnehage blir brukt mye sang og bildekort, for at barnet skal kunne kommunisere til de andre voksne hva det ønsker.

Informant 1 forteller en opplevelse hen har hatt, med et flerspråklig barn som hadde vanskeligheter med å uttrykke og vise hva det følte. Hen kunne se at barnet var trist, men at det ikke kom noen tårer. Hen og personalet jobbet sammen for å finne alternativ som kunne hjelpe det flerspråklige barnet, for å unngå at barnet ikke fikk noe støtte. Hen fortalte at det ble satt på en sang med rolig og trist tone, som skulle være til hjelp med å trøste barnet og for at barnet skulle vise følelser. På denne måten kunne personalet inkludere barnet, uten at barnet måtte bruke språk til å kommunisere.

Informant 3 forteller at det blir brukt mye regellek, og sang er noe barna lærer seg veldig fort. Fortere enn å lære seg et helt nytt språk. Hen sier det har blitt laget egne sanger som blir brukt i barnehagen, og bilder eller enkeltord i læring, når barna skal lære seg en ny sang. Dette er sanger som blir gjentatt i barnehagen, for at alle barna skal kunne kjenne igjen tonen og teksten. På denne måten skapes det et fellesskap i barnehagen, hvor barna lærer av hverandre og barna får en forståelse av at det finnes mange forskjellige språk, som ikke er norsk. Det er noe barna kan ha felles, og lage ny felles lek ut av. På denne måten kommer et barn som ikke føler seg trygg på norskspråket, lettere inn i fellesskapet i barnehagen.

Hadde informant 1 og andre personal i gjeldende barnehage ikke forsøkt å finne andre løsninger for det flerspråklige barnet, men heller gått videre og unngått å hjelpe, kan det videreføres til en konsekvens hvor barnet ikke blir inkludert. Noe som leder videre til neste kapittel, hvor det blir presentert hva informantene mener konsekvensene kan bli for et barn som ikke blir inkludert.

4.3 Konsekvenser for et flerspråklig barn som ikke blir inkludert

Alle tre informantene har utsagn som går innom det samme, og fellesnevneren er når barnet skal begynne på skolen, og videre ut i livet. Informant 1 svarte at «barnehagen er første plassen der de møter andre, og grunnlaget blir laget her». Hen tilføyer at det flerspråklige barnet trenger veiledning fra en voksen rundt hvordan bli med i en ny lek, hvordan få venner i barnehagen og knekke disse sosiale «kodene». «Barnet trenger å bli sosialisert og fungere i barnehagen.» svarte hen. Informant 1 sa også noe om hva som kan skje senere i livet, etter barnehagen. At hvis det flerspråklige barnet ikke blir inkludert i barnehagen, er det «stor sjanse for at barnet ikke blir inkludert i skolen, og på videregående skole, noe som kan føre til isolasjon og et liv som ufører uten jobb.»

Barn er forskjellige, og veiledningen vil også være ulik fra barn til barn med tanke på deres behov. Informant 2 er innom følelser som barnet kan føle og uttrykke dersom det ikke er inkludert – aggressiv, urolig og lei seg, frustrasjon, «bare negative følelser» er eksempler hen kommer med, som følelser barnet kan føle på i en slik situasjon. Informant 2 sier også at «på småbarn ser man det ikke så godt, men man ser det jo større barnet blir, om barnet faller utenfor barnegruppa og har vanskeligheter med å finne sin plass.» Et tydelig eksempel på hvorfor tidlig arbeid med inkludering er viktig. Informant 3 er innom hva informant 2 svarer, at å ikke bli inkludert går på selvfølelsen til barnet og at barnet kan føle seg utestengt.

4.4 Hvordan foreldresamarbeid brukes for å skape inkludering av flerspråklige barn

Foreldresamarbeidet foregår relativt likt hos alle tre informantene. De nevner startsamtaler og foreldresamtaler, med bruk av tolk dersom det er behov/ønskelig. Informant 1 sier at hen har opplevd at de fleste foreldre føler på en flauhet over å ikke beherske språket skikkelig og at bruk av tolk derfor har blitt en prosedyre i barnehagen. Informant 2 sier at «foreldresamarbeid er kjempeviktig siden vi tar vare på det aller kjæreste de har.» Hen uttyper med at «når de leverer barna til oss, så er det en tillitserklæring til barnehagen.» Hen sier også at i møte med foreldre som ikke kan mye norsk, blir det ofte mye fortvilelse, og at det derfor blir brukt tolk; både i starten og på foreldremøter. Informant 2 avslutter med at det er en ressurs for barnehagen at foreldrene er inkludert, slik at foreldrene kan gi beskjed til barnehagen om det er noe informasjon de må vite om.

Informant 3 sier at barn som er noe utrygge i gruppa og ikke har funnet sin plass enda, ofte leker mye fysisk lek som deres måte å tilpasse seg og vise hvem de er. Her er det viktig med godt foreldresamarbeid, slik at det barnet får veiledning på i barnehagen samsvarer med det som blir sagt hjemme. Det er med på å forebygge forvirring hos barnet, og barnehagen kan heller veilede i samhandling med foreldre, som gir et trygt barn.

Informant 3 forteller at når det skal gjennomføres foreldresamarbeid, så kan det være utfordrende for personalet å formidle beskjeder på en forståelig måte, i denne sammenheng med tanke på ferdigheter i norsk. Hen forteller at de bruker noe som heter NAFO; samtaleguide om barnets morsmål, og at det blir brukt en telefontolk som hjelp på disse møtene. På denne måten får foreldrene støtte og hjelp i å få med seg det som står, og de kan spørre spørsmål på sitt morsmål, som tolken oversetter til de ansatte.

Informant 1 forteller at personalet i barnehagen hjelper foreldrene med å sette i gang lekegrupper og foreldregrupper, som en måte å utvikle samarbeid og tillitt for foreldrene, og en måte til å inkludere foreldrene på. Hen sier også at flerspråklige foreldre er like viktige som norskspråklige foreldre, og det er viktig at foreldrene føler de har en stemme i foreldregruppa, uansett norskspråklige kunnskaper. Hen er også innom inkludering av foreldrene, og sier at «selv om de er flerspråklige, så er disse foreldrene like viktige, og det er viktig at de også kan delta i roller i barnehagen, for å unngå at det ikke bare er de norskspråklige foreldrene som organiserer alt.» Hen utdyper dette med at «det er lett for de flerspråklige foreldrene å havne litt i «skyggen» av de andre foreldrene, med tanke på norskspråklige ferdigheter, så vi personalet i barnehagen må passe på at de flerspråklige foreldrene også har en stemme i barnehagen og kan bli med på organiseringen.»

4.5 Eventuelle avtaler angående markeringer

Det ble stilt et tilleggsspørsmål om barnehagen har noen avtaler med foreldre rundt eventuelle høytider i deres kultur, som de ønsker skal bli markert i barnehagen. I barnehagen til informant 1 er det ingen avtaler rundt markeringer av høytider. Hen forteller at noen barn har lurt på om de kan markere/feire id i barnehagen, men på bakgrunn av at foreldre ikke har ønsket dette, så har det ikke skjedd; for å respektere foreldrene og deres ønsker.

Informant 3 sier at de har hatt litt om ramadan og id, men dette blir ikke markert noe særlig i barnehagen, med tanke på at barna dette gjelder ofte har fri på disse dagene. Hen avslutter med at de gratulerer dem med dagen på app i barnehagen, noe foreldrene setter pris på og takker for. Informant 2 sier at nasjonaldagen blir feiret, dersom dette er ønskelig. Hen utdyper med at det spørs hvilket land familien kommer fra, og at ikke alle ønsker å markere noe.

Informant 1 fortalte at barna ofte har veldig lyst til å markere «bursdagen»/nasjonaldagen til sitt hjemland, men i samarbeid og forståelse av foreldrene, så har ikke dette blitt gjennomført. Hen utdyper dette med at det er viktig å tenke på at man fort kan gjør feil, og at det som er ment som inkludering fort kan føre til ekskludering. Et eksempel hen kom med, var at det var en ansatt som tilhørte en religion, som barnehagen ønsket å markere. De ville markere med farger, men den ansatte tilhørte ikke den delen av religionen. Hovedpoenget til informant 1 med dette eksempelet, var at man kan ikke anta andre sine tradisjoner og hva de feirer. Hen sa også at «vi kan ikke anta deres tradisjoner og hva de feirer» og kommer med et eksempel om at vi kan ikke anta at et barn fra Burma anerkjenner landet sitt og ønsker å snakke mye om det. Samme gjelder selvfølgelig foreldrene, at barnehagens personale ikke kan ta det som en selvfølge at deres hjemland er noe de ønsker å snakke høyt om. For å unngå slike misforståelser blant foreldrene og ha barnets beste som mål, sa informant 1 at det er grunnleggende at foreldrene føler en åpenhet til personalet, og at de kan si i fra om hva som er greit og ikke greit for dem. Åpen kommunikasjon forebygger at slike misforståelser skjer i foreldresamarbeidet.

5.0 Drøfting

Nå skal jeg bruke tidligere presentert teori, til å drøfte funnene jeg har gjort under analyse av kvalitative intervju. Problemstillingen min er som følger: hvordan flerspråklige barn blir inkludert i barnehagen, med to forskningsspørsmål: Hva gjør barnehagene for å inkludere flerspråklige barn? Og hvordan jobber barnehagene med foreldrene for å inkludere et flerspråklig barn?

Under intervjuene var jeg interessert i å forske dypere hvordan foreldresamarbeid spiller en rolle på inkluderingen av flerspråklige barn, og hvordan pedagogisk leder utfører denne tematikken i barnehagen. Først vil jeg drøfte viktigheten av foreldresamarbeid, deretter

drøfter jeg bruk av musikk i barnehagen, og til slutt drøftes foreldresamarbeid og bruk av tolk.

5.1 Viktigheten av foreldresamarbeid

Gjennom analysen av intervjuene, kan vi tydelig se at informantene er enige om at foreldresamarbeid er viktig i barnehagen. Tidligere nevnt, fortalte informant 2 at foreldrene er en ressurs for barna, og at det er viktig at foreldrene er inkludert i barnehagen slik at de føler på en trygghet for å si eventuell sensitiv og viktig informasjon om sitt eget barn. Som Gjervan beskriver i sitt kapittel om flerkulturelle perspektiver og foreldresamarbeid (Gjervan et al., 2021, kap 10) er foreldrene de viktigste ressurspersonene barna har, da barna og deres foreldre har en historie sammen. I tillegg til dette, sier også Gjervan at i nært samarbeid med foreldrene kan barnehagen støtte barna deres ut fra behov, forutsetninger og kunnskaper barnet har. Barnehagen må inngå et samarbeid med foreldrene, fordi foreldrene sitter med kunnskaper om hva barnet mestrer, hva de er interessert i og hvilken språklig kompetanse de har.

Forskning viser at i en travel og hektisk barnehagehverdag, er det ofte vanskelig for personalet å involvere foreldrene i barnehagens arbeid (Glaser, 2021). Det krever en form for involvering, og her er foreldrene forskjellige. Noen starter enkelt en samtale med personal, og følger barnet sitt inn i lek og aktiviteter, mens andre forlater garderoben etter levering. Foreldrenes grad av involvering har noe å si på hvilke erfaringer de har fra før og forventningene til barnehagens personal. Personalets holdninger og evne til å møte foreldrene har også noe å si (s. 119).

Tidligere nevnt er barnehagelovens §4 om foreldreråd og samarbeidsutvalg. Denne loven er noe informant 1 tar stilling til når hen sier at de ansatte i barnehagen hjelper foreldrene til å danne foreldregrupper, for å sikre et godt foreldresamarbeid og inkludering av foreldre.

5.2 Musikk i barnehagen

Under intervjuet ble det stilt spørsmål angående inkludering av flerspråklige barn i barnehagen, og ulike hjelpemidler barnehagene bruker for å bidra til inkludering i barnehagen. Grunnet svarene til informantene, velger jeg å presentere enkelte svar her, da

disse to spørsmålene handler om det samme. Informantene fikk et spørsmål som handler om ulike hjelpemidler de bruker i barnehagen for å inkludere flerspråklige barn. Det kom mange eksempler på ulike hjelpemidler, men fellesnevneren her er bruk av musikk. Informant 3 forteller at det blir brukt mye musikk i barnehagen, og at sang og musikk er en fin måte å inkludere alle barna på. Hen forteller at musikk skaper et fellesskap for barna, og bidrar til ny felles lek hvor barna har felles grunnlag. Informantene forteller det blir brukt sang og musikk i samlinger som barna etter hvert kjenner igjen.

Forskning viser at det er viktig å tilføye sanger, rim og rytmer som barna selv kan bearbeide og uttrykke, og på denne måten være skapende (Sæther & Angelo, 2019). Ifølge Sæther & Angelo (2019) knyttes musikalsk utvikling også opp til utviklingen av ferdigheter og kunne uttrykke seg, og man blir kjent med barnet på en annen måte. Ifølge dette kan vi legge til rette for aktiviteter som bidrar til å styrke barnets utvikling (s. 76). Høigård skriver i enighet med Sæther & Angelo, at gjennom bruk av sang får det flerspråklige barnet muligheten til å observere flere barn som bruker andrespråket, og begynner etter hvert å herme ved å bli med i teksten. Høigård skriver også at det er mye tryggere for et barn å bidra med egen stemme, når flere barn deltar, enn å si noe på det nye språket helt alene.

Tidligere nevnt, fortalte informant 1 om en situasjon med et flerspråklig barn, der barnet hadde utfordringer med å uttrykke seg språklig rundt hva som var galt. For at barnet kunne få ut sine følelser og få ivaretatt sine behov i den situasjonen, ble det i et forsøk brukt sang; rolig og trist sang. På denne måten kunne informant 1 og andre personal trøste barnet og møte barnet. Hen sier at det er stemningen i sangene som har betydning og at mange sanger er uten ord, og bare med lyder for å kunne inkludere alle. Forskning viser at læring skjer i stor grad gjennom språk og kommunikasjon (Wells, 1986). Sandvik bruker Wells sin teori for å tydeliggjøre at derfor må alle barn få utvikle et rikt språk og uttrykke tanker og følelser sammen med andre, eller gjennom musikk (Sandvik, 2021, s. 16) Sandvik poengterer at det er viktig for barnet at det får muligheten til å kunne lytte, fortelle og gi uttrykk for sine oppfatninger og opplevelser (s. 16). Informant 1 forklarte med et smil om munn at det var kjekt og rørende å se hvordan barnet responderte på musikken som ble spilt, og at de klarte å møte barnet på den måten. I dette eksempelet kommer det godt frem, mener jeg, hvordan

musikken spiller en rolle i barnets liv, og ulike virkemåter musikken har i barnehagen og spesielt for de flerspråklige barna.

I tillegg til å bruke musikk til å uttrykke følelser, har også musikk en viktighet for flerspråklige barn, når det gjelder å lære seg nye ord og utvikle ordforrådet sitt. Informant 1 sier at «Sang er et svært godt verktøy» og at «Barna lærer språk gjennom sang veldig fort, og det er lettere for barna å huske sang enn ord.» Informant 3 har eksempler her, med at det blir brukt mye regelleker og mye sanger i barnehagen for at det flerspråklige barnet skal kunne synge og være med på lik linje med de andre barna i barnehagen. Dette støttes av Sandvik (2021) som fremhever at regellek kan være lettere for flerspråklige barn å delta i, da det er fastsatte regler som barna må følge, og det er mindre maktspill og forhandlinger enn i for eksempel rollelek. Regelleken har mer fokus på prestasjoner, enn språklig kompetanse (s. 69).

Forskning viser til at det er vanlig at barn med andre familiespråk har en taus periode når de begynner i barnehagen (Høigård, 2019) Det blir sett på som svært viktig at personalet er aktive med å inkludere disse barna i kommunikasjon denne perioden. Barnet må aktivt delta i her-og-nå situasjon for å få en forståelse, for det er ingen som lærer et nytt språk ved passivt å høre det.

På lik linje med det informant 1 sier om barn og sang, viser forskning at barn blir lett fanget av musikk og musiske instrumenter, og at de ikke trenger å ha komnt langt i språkutviklingen for å delta. Det gjelder også flerspråklige barn som er i prosessen med å lære norsk (Høigård, 2019, s. 168). Informant 3 sier avslutningsvis at sangene blir gjentatt mange ganger i barnehagen, for at barna skal kjenne igjen sangen, rytmen, bevegelser og ordene sangen inneholder. Når sanger med fortellende innhold blir brukt gjentatte ganger i barnehagen, så vil det ifølge Høigard (2019) bidra til at barna etter hvert kan fremføre lengre tekster uten støtten barnet får av toner og klang (s. 169).

5.3 Foreldresamarbeid og tolk

Alle informantene bruker tolk som et hjelpemiddel ved behov, til å forsikre seg om at flerspråklige foreldre får vite beskjeder og viktig informasjon. Informant 1 sier at foreldrenes synspunkt skal være høyest, at foreldrene skal forstå personalet og personalet skal forstå foreldrene. Informant 2 sier at foreldrene får tilbud om tolk dersom det er behov for det, og

utdyper med at «selv om foreldrene klarer å mestre hverdagsspråket, så er det lettere når de får sagt det de ønsker, på eget morsmål også kan tolken oversette til oss.»

1. Januar 2022 ble det innført en egen lov om bruk av tolk i offentlig sektor. Formålet til tolkeloven er at «*Loven skal bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste til personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk. Loven skal også bidra til å sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard.*» (Tolkeloven, 2022, §1). Loven sier noe om kravet en tolk har, ansvaret personalet har for å bruke tolk og ulike konsekvenser bruk av tolk kan ha. §6 i Tolkeloven sier noe om ansvar for å bruke tolk. Blant annet at «*Offentlige organer skal bruke tolk når det følger av lov.*» (Tolkeloven, 2022) Dette utdypes med at det skal vurderes om tolk er nødvendig, ut fra om samtalepartene i møtet kan formidle det de ønsker for barnet, og om det er en felles forståelse rundt sakens alvorlighet og karakter. Tolk skal være et hjelpemiddel for partene, så opplever enten personal eller foreldre at det er noe vanskelig å få kommunisert med hverandre på norsk, bør barnehagen vurdere å bruke tolk (§6).

Tidligere nevnt så bruker barnehagen til informant 3 noe som heter NAFO, under diverse møter med foreldrene. NAFO er en samtaleguide som Høigård (2019) støtter bruken av, og mener det er et informasjonshefte som bør være tilgjengelig for alle flerspråklige foreldre. Det er et hefte som inneholder svar på mange spørsmål foreldre måtte ha om barnas flerspråklige utvikling, og det finnes eksemplarer på mange forskjellige språk (s. 148)

6.0 Konklusjon

Problemstillingen min for oppgaven lyder som følger: hvordan flerspråklige barn blir inkludert i barnehagen, utdypet i to forskningsspørsmål: hva gjør barnehagene for å inkludere flerspråklige barn? Og hvordan jobber barnehagene med foreldrene for å inkludere et flerspråklig barn? For å besvare problemstillingen min har jeg intervjuet tre pedagogiske ledere, og jeg ønsket å undersøke hva de pedagogiske lederne mente var viktig for å inkludere flerspråklige barn i barnehagen, hvordan foreldresamarbeid ble brukt for å inkludere flerspråklige barn og hva de pedagogiske lederne mener konsekvensen for et flerspråklig barn kan bli, om det ikke blir inkludert i barnehagen.

Informantene hadde en felles enighet om inkludering av flerspråklige barn, at inkluderingen skal være en naturlig del av barnehage hverdagen, og ikke bare på diverse markeringsdager hvor FN dagen blir nevnt som et eksempel fra informant 1. To av informantene løftet frem å synliggjøre det faktum at det finnes flere språk i verden, og lage mat fra landene som blir representert i barnehagen, for å gi barna en estetisk opplevelse. Det er også viktig for informantene å vise respekt ovenfor det flerspråklige barnet og dets opplevelser fra tidligere, og hvor barnet kommer fra. For å skape inkludering av et flerspråklig barn, nevnte alle tre informantene at det er viktig at det flerspråklige barnet kan gi uttrykk for hva det ønsker, på lik linje som de andre. Dette er viktig for å forebygge at barnet føler seg utenfor fra gruppa.

Som tidligere nevnt i teorikapitlet er et tett foreldresamarbeid viktig for barnet. Blant annet mener Drugli & Onsøyen (2010, s. 11) at et godt foreldresamarbeid spiller en stor rolle for barnet i helheten og overgangene i barnehagen, og alle informantene mente at foreldresamarbeid er kjempeviktig med tanke på videreformidling av informasjon om det enkelte barnet, enten om det er fra personal til forelder eller omvendt. Alle informantene sier at de bruker tolk under foreldresamarbeidet med foreldre som ikke kan mye norsk, slik at foreldrene kan gi beskjed til barnehagen dersom det er noe de trenger og vite, og barnehagen kan videreformidle informasjon til foreldrene. Tidligere nevnt svarte informant at «selv om foreldrene klarer å mestre hverdagsspråket, så er det lettere når de får sagt det de ønsker, på eget morsmål også kan tolken oversette til oss.» Blant annet kommer det fram i ny lov om bruk av tolk (Tolkeloven, 2022) hva som er kravet til tolken, ansvaret virksomheten har rundt bruk av tolk og konsekvenser ved bruk av tolk.

For et flerspråklig barn som ikke blir inkludert i barnehagen, kan det gi konsekvenser for barnet etter barnehagen. Som nevnt tidligere, svarte informantene mye det samme, hvor fokuset var mest på livet etter barnehagen og ulike følelser det flerspråklige barnet kan oppleve i en barnehage hvor det ikke er inkludert. Samtidig kan vi se at informant 1 viser til viktigheten av sosialisering i barnehagen for å fungere i samfunnet etter det flerspråklige barnet er ferdig i barnehagen, og de to andre informantene har eksempler på følelser og uttrykk barnet opplever om barnet ikke blir inkludert i barnehagen. Informant 2 forteller også at når et barn er i småbarns alderen, er det ikke like enkelt å se om det er inkludert i

gruppa eller ikke. Dette kommer mer til syne når barnet vokser, og om barnet finner sin plass i gruppa eller har vanskeligheter med dette; som en konsekvens av å ikke bli inkludert.

Med å gjennomføre disse kvalitative forskningsintervjuene, har det kommet frem ny innsikt; at den pedagogiske lederen og kompetansen den har, er viktig når det gjelder inkludering av flerspråklige barn og viktigheten av et godt foreldresamarbeid for å bidra til inkludering av et flerspråklig barn. Eksempler og forskning som er presentert i oppgaven, tydeliggjør at den pedagogiske lederen må bruke sin kompetanse for å gjøre barnehagen til et sted for alle barn, uansett språklig og kulturell bakgrunn.

7.0 Litteraturliste

Barnehageloven. (2005). §1 Barnehagens formål og innhold. (LOV-2005-06-17-64).
Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§1>

Barnehageloven. (2005). §3 *Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste.*
(LOV- 2005-06-17-64) Lovdata <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§3>.

Barnehageloven. (2005). §4 *Foreldreråd og samarbeidsutvalg.* (LOV-2005-07-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§4>

Barnehageloven. (2005). §31 Rett til spesialpedagogisk hjelp. (LOV-2006-06-17-64)
Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§31>

Barnehageloven. (2005). §39 Barn med behov for alternativ og supplerende
kommunikasjon (ASK) Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§39>

Dallan, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.) Gyldendal.

Denick, L., Jørgensen, P.S. & Sommer, D. (2008). *Familie og barn i en oppbrudstid.*
København: Hans Reitzels Forlag.

- Drugli, M.B. & Onsøyen, R. (2010). Vanskelige foreldresamtaler – gode dialoger. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. Funnet i Glaser, V & Gjervan, M. (2018). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Universitetsforlaget
- Glaser, V & Gjervan, M. (2021). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Universitetsforlaget
- Holm, I.M. (2011). Somaliere og norsk skole. En studie av somaliere i Norge med særlig fokus på relasjoner mellom lærere og foreldre. Tromsø: Universitetet i Tromsø (UiT). Funnet i Glaser, V & Gjervan, M. (2018). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Universitetsforlaget
- Kunnskapsdepartementet, (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Lauritsen, K. & Bae, B (2011). Barnehagen i kulturell endring: tilpassing og motstand. I Korsvold, K (Red.), *Barndom – barnehage – inkludering* (s. 55-73). Fagbokforlaget
- Moe, M & Valseth, L, M. (2014). En barnehage for alle – med inkludering som overordnet mål. Sjøvik, P (Red.), *En barnehage for alle* (s. 353 – 374) Universitetsforlaget
- Morken, I. (2016). Inkludering. Strand. T (Red). *Pedagogiske fenomener: en innføring* (s. 165-175.) Cappelen Damm akademisk
- Nilsen, S.N. (2020, 2. Februar). Induktiv vs deduktiv tilnærming. *Forskningsmetoder*.
<https://omhelse.no/forskningsmetoder/>
- Statistisk sentralbyrå, *Nesten åtte av ti nyankomne flyktninger er fra Ukraina*, 5. juli 2023. Foreløpige tall, 2023 (Online) Hentet fra:

<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/personer-med-flyktningbakgrunn/artikler/nesten-atte-av-ti-nyankomne-flyktninger-er-fra-ukraina>

Sandvik, M (2021) *Språkarbeid i barnehagen* (1.utg.) Cappelen Damm Akademisk

Sandvik, M & Valvatne, H (2007). *Barn, språk og kultur*. Cappelen Damm AS

Statped.no (29.09.2021). *Hva er alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)?* Hentet 4. desember 2023 fra <https://www.statped.no/ask/hva-er-alternativ-og-supplerende-kommunikasjon-ask/>

Sæther, M. & Angelo, E (2019) *Barnet og musikken: innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter* (3.utg.) Universitetsforlaget

Tjora, A. (2018.) *Viten skapt: kvalitativ analyse og teoriutvikling* (1.utg.) Cappelen Damm Akademisk

Tolkeloven. (2022) Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (FOR-2021-06-11-79). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-11-79>

Udir.no. (2022). Minoritetsspråklige barn: økning i antall minoritetsspråklige barn de siste 10 årene. Nedlastet versjon. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/analyser/fakta-om-barnehager-2022/minoritetsspraklige-barn/>

Wells, G. (1986). *The Meaning Makers: Children learning language and using language to learn*. Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books. Sitert i: Sandvik, M (2021) *Språkarbeid i barnehagen* (1. Utg.) Cappelen Damm Akademisk

Zachrisen, B (2015) *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Universitetsforlaget

8.0 Vedlegg 1: Intervjuguide

Innledningsvis

- Kort presentasjon av meg
- Kort presentasjon av valgt tema

Åpningsspørsmål

1. Hvilken utdanning har du?
2. Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
3. Hvor mange barn er det i barnehagen som er flerspråklige? Og hvilken aldersgruppe jobber du med?

Inkludering

4. Hva legger du i begrepet inkludering?

Inkludering av flerspråklige barn

5. Hva tenker du er viktig for å inkludere flerspråklige barn i barnehagen?
6. Hvilken hjelpemidler/tilretteleggelser blir brukt for at flerspråklige barn skal bli inkludert?
 - a. Hvorfor har barnehagen valgt å bruke hjelpemidler for inkludering av flerspråklige barn?
 - b. (Hvorfor ble akkurat disse hjelpemidlene valgt?)
7. Hva kan konsekvensene bli for et flerspråklig barn som ikke blir inkludert?

Foreldresamarbeid

8. Hva er ditt syn på foreldresamarbeid for å inkludere et flerspråklig barn i barnehagen?
9. Hvordan foregår foreldresamarbeid hos dere for å skape inkludering av flerspråklige barn i barnehagen?
 - a. Har dere noen avtaler med foreldre rundt ulike høytider som er ønsket å bli markert i barnehagen?

Avsluttende spørsmål

10. Har du noe du vil utdype rundt det vi har snakket om nå? Noe du mener er relevant for tema?
11. Hvordan har dette føltes ut for deg?